

1. PRZYKRYCIE (66) sb n

-é (1) *Calep*, -e (1) *BiałKat*.

sg N przykryci(e) (8). ◇ G przykryciã (4). ◇ D przykryciu (1). ◇ A przykrycié (31); -é (1), -e (1), -(e) (29). ◇ I przykryci(e)m (11), przykrycim (9); -(e)m *PatKaz III*, *Leop*, *BibRadz* (2), *RejPos* (2), *LatHar*; -im *GlabGad*, *SeklKat* (2), *BiałKat*, *BudBib*; -(e)m : -im *KromRozm II* (1:2), *BielKron* (3:2). ◇ L przykryciu (2). ◇ [pl N przykryciã.]

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI* (trzy z niżej notowanych przykładów) – XVII w.

I. Rzeczownik od „przykryć” (3) : Vczyniż y kołdry z sierści koziej iedennaście/ ku przykryciu nád przybythkiem [*ad operiendum tectum tabernaculi*]. *Leop Ex* 26/7.

przykrycie czego (2): *ModrzBaz* 99v; [*Paweł powiedział*:] Nie mieżkay á biegay po ten płafzcz/ który maż od Athanázego Bifikupá/ żebyś im to moie ciáło ku pogrzebu pokrył. [...] Co nie dla tego wczynił Páweł S. żeby o przykrycie ciáła śwego/ (ktore ták wiele lát/ plecioną z palm rogożą/ pokrywał) ftárání miał: ále żeby go boleści fwym konánim nie nákarcił. *SkarŻyw* 51.

Przysłowie: Ale Páweł Apoštoł świadczy/ że niemáią być czynione złe rzeczy/ áby z nich przychodziły dobre: áni dzwonicá (iáko náży mawiáią) ma być odzieraána dla przykrycia kościoła [*nec campanile ... spoliandum est templi tegendi causa*]. *ModrzBaz* 99v.

II. W znaczeniu podstawowym (63) :

1. *To, czym się coś przykrywa, osłania; operimentum, opertorium Vulg, PolAnt, Cn; tegmen (tegimen) PolAnt, Cn; cooperimentum, integumentum, opertus, tegumentum Cn* (56) :

Przen (2) :

Wyrażenia przyimkowe w znaczu. ‘w jakiej postaci’ (2):»pod przykrycim [czego]« (1): Przypátrrze fye/ iákicy tu wiary potrzebá: iż gdy chlebá pożywał/ thák wierzyć maż: że pod przykrycim chlebá ónego/ który widził/ niewidomie/ łczyrą wiarą á nie wątpliwá maż wierzyć: [...] że prawdziwego ciáła páná Chryštułowého pożywał *BiałKat* 276.

»w przykryciu [czego]« (1): obral fyn bozy tą myślą panną matką z wyecznołczy w radzye bořtwa śwego y przełz nyą chczał zataycz thayemnyczą wczylenea bořthwa śwego/ w przykryczyu czlouyeczey natury *PatKaz II* 31v.

a. Tkanina: kapa, kołdra, obicie, zasłona; soliar Cn [w tym: z czego (12)] (18) : Bifior rozlicny [!] z Egiptu tkan ieřt tobie na żagle/ áby były zawięřsone ná máłzcie: Hiácinth y Páwłoká z wyřpow Elifá/ řthály řie przykryciem twoim. *Leop Ez* 27/7.

przykrycie czego [= z czego] (2): Pogrzeb iego [*Zygmunta*] był známieniće řprawowan [...]: Každy s řwey żiemie Chorąży s řwoią chorągią pod żiemřkim Herbem ná koniu zbroynym był/ ktorych było trzydzyeřci/ thákże wiele y mar pod przykryciem rozmáitych farb *Złotogłowow. BielKron* 425, 425.

[*Wyrażenie*: »przykrycie łóżne«: Do gierady należą [...] zawięřzenia/ przykrycia łóżne/ álbo kołdry/ przeřcierádlá *SzczerbSpecSax* 135 (*Linde*).]

Przen (2) : (*marg*) Przekłęcie bogaczą złořciwego. (–) iż czerw á robacy máią być łóżem iego y przykryciem iego/ á pogrzeb iego w wiecznych řrogóřciach piekielnych. *RejPos* 264v.

Wyrażenie: »przykryciem przykryty« (1): Na gorze they odeymę załlonę którą ząkryte są twarży wżech narodow/ y przykrycie ktorem są przykryci wżycy pogani [*facies operimenti operti super omnes populos, et tegmen opertum super omnes gentes*]. *BibRadz Is 25/7*.

Szereg: »zasłona i przykrycie« (1): *BibRadz Is 25/7 cf Wyrażenie*.

α. Pokrowiec na Namiot Świąty (4) : czyniono Przybytek ze włyćkimi potrzebami iego/ iáko są Opony/ Kołdry/ Przykrycie/ Forły/ Drażki/ y zasłone. *Leop Ex 36 arg*; Będą nolić opony od Przybytku/ y są Przybytek z gromádzenia/ Wierzch iego/ y Przykrycie z łkor borłukowych/ ktore bywa ná wierzchu rozbite nád niem/ tákże y Załlonę ktora bywa v drzwi Przybytku z gromádzenia. *BibRadz Num 4/25; BielKron 33*.

Wyrażenie: »przykrycie przybytku« (1): Vdziáał y drugie przykrycie Przybytku [*opertorium tabernaculi*] z łkor báránich czerwonych: y trzećie z wierzchnie z łkor ćiemno modro fárbowanych. *Leop Ex 36/19*.

β. Pokrowiec na Arkę Przymierza i wyposażenie przybytku świątego (9) :

Zwroty: »nakryć (a. przykryć) przykryci(e)m« = *operire in operimento a. in opertorio PolAnt (2)*: *BibRadz Num 4/11*; Y nákrwią to łuknem łzárłatowym/ á zás to nákrwią przykryćim drugim (co) z łkor borłukowych: y záložą drażki do niego. *BudBib Num 4/8*.

»uwinać w przykrycie« = *operire in operimento PolAnt (2)*: Zbiorą też wżytko naczynie służby/ ktorym służą w przebytku świątym y wložą włukno modre/ y vwina to wprzykrycie (co) z łkor borłukowych/ y wložą ná drażki. *BudBib Num 4/12, Num 4/11*.

»włóżyć (a. położyć) [na co, na czym] przykrycie, [co] do przykrycia« = *expandere a. ponere operimentum, operire in operimento, ponere ad opertorium PolAnt (4:1)*: Pozbieráią też wżytki naczynia ktoremi połługuiá ná mieýcu świątym/ á vwina ie wżythki w oponę hiácyntową/ á wložą ná nie przykrycie z łkor borłukowych/ y záložą drażki. *BibRadz Num 4/12, Num 4/14*; Y wložą iy y wżytko naczynie iego do przykrycia z łkor borłukowych y wložą ná drażki. *BudBib Num 4/10, Num 4/6, 4/14*.

b. Ubranie (też nakrycie głowy) lub coś, co je zastępuje; velamen Vulg; tegillum Cn (5) : ACżkolwie wżu nie v każdego człowieka widać pod włosami abo też pod nieiakim przykryciem. *GlabGad O7v*; [na wieść o pokonaniu Tatarów] Krol [...] ręce wznosił ku gorze łkładáiąc/ zły z oczu pułzczáiąc/ Pánu Bogu dzyękuiąc/ odkłádáiąc od siebie przykrycie/ dawał łtoiącym przy łobie rękę káždemu/ iákoby ná daleką drogę łzedł. *BielKron 403v; WujNT 1.Cor 11/15*.

Przen [czego] (2) : Obłoczę niebiołá wczern/ á iáko wor kłáde ná nie przykrycie ich. *BudBib Is 50/3, I 366d marg*.

c. Dach; tectum BartBydg, Vulg, PolAnt, Cn; contignatio Cn (19) : Tectum, pars domus, dach, przikricye, vel ipsa domus *BartBydg 155b; Leop 3.Esdr 6/4*; Y przyłzli do niego [*Chrystusa*] niołacy páralizowátego/ niefionego od czterzech. A gdy się do niego przećińác nie mogli dla tłumu odkryli przykrycie gdzie był/ á odkopawłzy zwieśli łozko/ ná ktorym páralizowáty leżał. *BudNT Mar 2/4*.

przykrycie czego (6): *BibRadz Ex 26/7*; A gdy zamku Syon [*Dawid*] nie mogł dobyć/ dał záwołác/ iż kto napirwey vbieży zamek á pobije łlepe y chrome/ themu dam napirwłze mieýce nád Rycerłkim

ludem. Miedzy innymi Ioáb napirwłszy był/ wbieżawłszy pod łáme przykrycie zamku. *BielKron* 69v; *SkarŻyw* 166.

przykrycie nad czym (1): [Bóg przykazał postawić dom, tj. przybytek.] Podzyłacie też przykrycie nad nim/ nádzyławłszy guń s sierści kozyey/ ktorychby zbywało s łtrzech ná łokciu *BielKron* 33.

Wyrażenie: »przykrycie domu, na dom« (3:1): Gdy byście więc virzeli brzydliwość pułtołżącą [...] Tedy ktorzyby wzięmi żydowłkiéi byli/ niechái zuciekaią na gory/ A ktoby był na dachu (*marg*) przykryciu domu (-). niechái nie słtępuie *MurzNT Matth* 24/17; *BielKron* 35v; *RejPos* 46v; bo iáko łuknie ná grzbiet/ ták przykrycia ná dom trzebá. *GostGosp* 104.

Wyrażenia przyimkowe: »pod przykrycie« = *do domu, w domu; sub tectum Vulg* (3): [w poselstwie do królowej Izabelli carz turecki Soliman prosił, aby posłała do niego swojego syna, gdyż] ielt to włtáwiono w náłzym rodzie Ottomáńłkim/ áby żaden cudzey żony pod przykrycie iey nienáwiedzał/ takież przetho iey do łwych namiothow nieđał chodzić *BielKron* 313.

~ *Zwrot: bibl.* »wnić pod przykrycie domu (a. [czyje])« = *intrare sub tectum Vulg* (2): [Setnik do Chrystusa:] Iżem ia thego nie godzien moy miły Pánie/ ábyś ty włzedł pod przykrycie domu moiego. *RejPos* 46v; *LatHar* 246; [*Leop Matth* 8/8 (*Linde*)]. ~

»pod przykrycie, pod przykrycim« = *do świątyni, w świątyni* (1:1): [Bóg nakazuje Mojżeszowi:] á połtáwić gi [ołtarz ofiar] przed domem moim nie pod przykrycim/ blisko drzwi gdzye w dom wchodzą nie iák ku południu/ ták co gdyby przed nim kto ofiárę czynił łtoiąc ku połnocy/ mogłby pátrzyć do domu łwiętego. *BielKron* 33v.

~ *Zwrot*: »wchodzić pod przykrycie domu« (1): Vmywáđło połtáwił miedzy domem Bożym á miedzy ołtarzem ofiárnym/ náławłszy w nią wody/ vmyłi łie Moizéłz y Aaron y łynowie iego ręce y nogi/ gdy wchodzili pod przykrycie domu vmowy *BielKron* 35v. ~

Przen (5) : Mow trzy kroć modly twé owe. Panie niegodno wprzykrićzie Moie/ aby Bołtwo twoye. Miało wnić pod moi przybithek Bom yełt pelen grzechow włytek. *RejKup* m6.

W połączeniu szeregowym (1): Bądź nam/ Pánie/ w wypráwie pomocą/ w drodze poćiechą/ w wpaleniu ochłoda/ we dźdżu y żimnie przykryciem/ w vtrudzeniu ráunkiem/ w przeciwnośći obroną/ w połłżnieniu podpora/ w tonieniu portem *LatHar* 633.

Zwrot: »wnić (a. wchodzić) pod, w przykrycie serca« [*szyk zmienny*] (2:1): kiedy świąty pokarm y niepomázány ieść bęđzielz/ kiedy chłéb y napóy żywotá wiecznégo ieść y pić bęđzielz: pámiętay że pożywałł Ciála y Krwie Pána twoiego: á w ten czas Pan pod przykrycie łercá twégo wchodzi. *BiałKat* 278v; *LatHar* 103, 220.

α. [*Baldachim nad łóźkiem*: pierzyna wierschnia, płótniana naspa, [z] pierzem: druga pierzynka mała z cwelichową naspą, łóże z przykryciem na dwie osobie *InwMieszcz* 1583 nr 243, 1565 nr 124.]

d. *Namiot; pallium, tectum Vulg* (6) : WYłzedł tedy Iakob z Berłábee/ łzedł do Hárán przez Kánánełką zyemie/ ále iż łie bał częścią brátá Ezau y drugich/ przeto nigdzyey w domoch nie legał/ áni pod żadnym przykrycim *BielKron* 14v.

α. *Namiot Świąty* (5) : A co zbędzie z kołdr ktore łpráwiaz ná przykrycie (to ielt kołdra iedná ktora zbywa) połowiczą iey zákryeż tył przybytku. *Leop Ex* 26/12; Náczynił theż iglic miedziánnych

pięćdziesiąt/ którymibyście śpinało przykrycie/ thák iżby ze wśfyłtkich Kołdr/ było iednoftáyne przykrycie. *Leop Ex 36/18, Ex 26/11; BielKron 33.*

e. *Miejsce, gdzie można się skryć: schronienie, kryjówka (2)* : Pánie tyś mi naprzod miłóśierdzie pokazał/ profzę kałz mi tu iáką chałupeczkę/ y przykrycie poftáwić/ áby mię Páni niewidziála/ kiedy tędy poydzie: á żebych wždy od zimná iákokolwiek obronić lię mogł. *SkarŻyw 135.*

Wyrażenie przyimkowe: »pod przykrycie« (1): Suffugio, Confugio, sub rem aliquam fugio. – Vcziekam pod, przikricię. Calep 1027b.

f. *Pokrywa, wieko (2)* : [flaszka miedziana, durszlak miedziany, 3 konwie miedziane, 1 bez przykrycia *InwMieszcz 1595 nr 298.*]

a. *Płyta osłaniająca ołtarz kadzenia; craticula Vulg; tectum PolAnt [czego] (2)* : Ołtarz theż ná kthorym by palił wonne rzeczy/ z drzewá Setym vczyniż [...]. A okuiefz go złotem naicztyłfym/ ták przykrycie iáko ściány y rogi iego w około. *Leop Ex 30/3; BudBib Ex 37/26.*

g. *Płyta nagrobna (1)* : [Kalimach] pochowan v S. Troyce pod Mofiądzowym przykryciem/ Láthá 1496. *BielKron 399.*

h. *Prawdopodobnie: Obrus (1)* : [mieszkańcy wyspy Fortunate] fthárłzego nie máią/ w fkarbiech fie nie kocháią/ ná ziemi liedzą y iedzą ták iáko źwierzęta przez przykrycia iákiego *BielKron 447.*

2. *W funkcji przysłówka; wyrażenie przyimkowe: »pod przykryci(e)m« (7)* :

a. *Nie wprost, nieotwarcie, niejasno, dwuznacznie (5)* : [Bóg] rozmayczye obyauyal tayemnyczą fwego wczyelena wrozmaytych ofyarach wfygurach przed zakonem y wzakonye kthorych znamyonouanye duchem fzwytym nauczeny rozumyely prauye yako naoko {wydzely} ale ynfyzy mnyeyfzy pod przykryczyem uyerzyly yłz to było zrzádzono wśzytko o przyfzłym cryftufy *PatKaz III 100.*

Zwrot: »pod przykryci(e)m powiadać (a. powiedzieć), mówić« [szyk zmienny] (2:1): Ono tylko powyem co piśse Páweł fwyęty do Gálátow: Iż to pod przykryćim yeft powyedżyno. Acz ták fye dżyáło yáko yeft nápiśano/ yednák nyeco inego známyenowáło *KromRozm II m4, g3v; RejPos 313v.*

Szereg: »przez zwierciadło a pod przykryciem« (1): Rzeczy ták wyłokye á rozum ludzki przechodzące/ ktore fye w piśmye zámykáyą/ lámy z fyebye trudne fá/ á nye tylko proftym ludzyom/ ále y mądrym y vczonym nye máło pracey zádawáyą. Yełfzczeć przez zwyerćyádło á pod przykryćiem widzimy [*videmus nunc per speculum in aenigmate Vulg 1.Cor 13/12*]/ yáko mowi śwyęty Páweł: pokifmy ná tym śwyecye. Aż po śmyerći w nyebye twarzą w twarz/ álbo oblicznye oglądamy. *KromRozm II n4v.*

b. [*Podstępnie, skrycie: A swowolnem pogardzicieliom/ y nasmiewcom gębę zatulią/ że nie więcei iak do tąd niestetiłz s przycziny żywota pogorśzywego/ pod przikriciem prawdę hanbią/ a przes to liud profti hurmem wielkiem/ od snaiomiości Bożei y fłowa iego odwodzą. UstKościel B4.*]

c. *Pod pozorem, udając [czego] (2)* : Czy [*lege: ci*] ciężko grześfą przeciw panu Bogu/ kthorzy łamią przifięgę y śliub/ wyftępując ztadla małżeńkiego. Niemniey czy grześfą/ kthorzy ślubuią czyfłóć chować/ á tego ym daru pan Bog nie dał y podtym przikricym czifłóczy dziewycftwa pftotliwie ziwią *SeklKat K2v, X3v.*

Synonimy: **II.1.a.** *deka, gunia, kapa, kobierzec, koc, kołdra, kortyna, nastółka, obicie, opona, plaga, zapona, zasłona*; **α.**, **β.** *pokrowiec*; **b.** *naodzianie, odzienie, odzież, przyodzianie, stroj, szata, ubior, ubranie*; **c.** *dach*; **α.** *firank, zasłona*; **d.** *buda, budka, chałupka, kucza, kuczka, namiot, szałas, szopa*; **α.** *przybytek*; **e.** *chrona, chronka, schronienie*; **f.** *nakrywka, pokrywka, wieczko*; **h.** *obrus*; **2.a.** *niejaśnie, nieodkrycie, nieotworzyście*; **b.** *chytrze, fałszywie, obłudnie, podchwytliwie, przewrotnie, skrycie, zdradliwie, zdradnie.*

Cf **PRZYKRYĆ**

AĆ